

BOLSWARD, DE R.K. FRANCISCUS KERK

Geschiedenis.

In 1932 werd de Martinusparochie van Bolsward opgeheven. Een jaar later werd begonnen aan de bouw van de huidige kerk. Het uit 1846 daterende Franciscuskerkje werd afgebroken, het Martinuskerkje uit 1848 bestaat nog. De nieuwe, zeer grote kerk is ontworpen door de monnik / architect Dom Paul Bellot, in samenwerking met architect H.C. van der Leur. Zij kozen voor de moderne art déco, een stijl met veel toepassing van parabolen, gekleurde baksteen en glas in kristalvorm en vormen uit de natuur. De kruiskerk werd gebouwd op een betonnen constructie. Gezien de achterliggende bebouwing was het onmogelijk de kerk te oriënteren, zodat de ingang op het oosten ligt en het altaar op het westen. De kerk werd op 8 mei 1934 ingewijd.

Exterieur.

Het kerkplein is deels aangelegd met heesters en bomen. Aan de gevel een Franciscusbeeld, waarboven een keperfries. In de zelfde stijl 8 grote en 8 kleine spitsboogvensters. De noordelijke toren is 7 verdiepingen hoog, in de zevende bevinden zich de klokken. Op de begane grond een paraplugewelf. De zuidelijke toren is lager, afgesloten met een tentdak. Voor het exterieur van de westzijde is een wandeling van enkele minuten nodig. Hier ziet men dat de kerk over een kleine stadsgracht (het haventje) is gebouwd. De pastorie en de kerk zijn tegelijkertijd gebouwd.

Interieur.

Door dubbelopenslaande deuren met ijzerwerk is men in het portaal. Dit heeft twee kruisgewelven, op de wand een Pinkstericoon. De doopkapel: het doopvont is achthoekig. Op het koperen deksel een keltisch zonnekruis. Op de vloer een modern wijwatervat. In een nis een modern beeld van Rochus, de "pestheilige". Rechts van de doopkapel het mortuarium. Aan de linkerzijde twee kapellen: in de eerste het mirakelbeeld van Onze Lieve Vrouwe van Zevenwouden". Het in ca. 1280 vervaardigde eikenhouten beeld is afkomstig uit Noordwest Duitsland, wanneer het in Bolsward is gekomen is onbekend, maar vaststaat dat het in 1515 al aanwezig was. De tweede kapel is gewijd aan Titus Brandsma. De in 1881 in Oegoklooster bij Bolsward geboren Anno Brandsma en als karmeliet Titus Brandsma op 26 juli 1942 in Dachau vermoord, is inmiddels door de paus tot "zalig" uitgeroepen. In de kapel behalve zijn afbeelding nog enkele voorwerpen die op zijn leven en dood betrekking hebben, zoals de uitbeelding van de vlammen in Dachau. Naast de twee kapellen het torenportaal. Hierin een houtplastic dat de overwinning van het goede op het kwade symboliseert. Op de koorzolder staat het orgel uit de Martinuskerk, onbruikbaar gemaakt. Verder enkele iconen en een verzameling liturgische gewaden. In de torenkapel de altaarsteen met reliëf uit de Martinuskerk en een beeld van het Heilig Hart.

Voorkerk en schip. Aan de noordzijde werden in 1993 enkele banken verwijderd, zodat een ontmoetingsruimte ontstond. In 1998 werd een houten achtkantig doopvont geplaatst. Het houten crucifix tussen de hoofdboort is afkomstig uit de afgebroken kerk. De twee beelden: Antonius van Padua en Theresa van Lisieux. Opvallend is de stijl hiervan: art déco uit 1950.

Hel middenschip is zeer breed, overspannen door 7 zware gordelbogen met wit-zwarte geglazuurde stenen. Daarboven geopende nissen. De bogen hebben de paraboolvorm, naar boven wordt de steenmassa steeds groter. In de zijpaden hebben de bogen de kepervorm-decoratie, evenals tussen de gordelbogen. Tussen middenschip en zijpaden twaalf pijlers: de twaalf apostelen. In de wanden twaalf wijdingskruisjes, hierboven kaarsenhouders in varenvormen. Van de vijf biechtstoelen is nog een enkele in gebruik. Boven schip en transept een donkerblauw cassetteplafond. De kruisweg is in 1859 in de vorige kerk geplaatst, en is mogelijk geschilderd in 1825. In het *zuiderkruis* ziet men de stenen, niet meer gebruikte, preekstoel, een altaar, een neogotisch Mariabeeld, enkele beelden w.o. Willibrordus. In het *noorderkruis* St. Jozef, Vincentius en Franciscus.

De ramen. Van zowel het zuider- als het noorderkruis is de onderste serie glazen afkomstig uit de voormalige Martinuskerk. Ze zijn in 1916 vervaardigd. Het opnemen van deze historiserende ramen was een concessie aan het kerkbestuur. De nieuwe ramen vormen een geheel met de architectuur: abstract, geïnspireerd door Mondriaan en Theo van Doesburg.

Het *Liturgisch Centrum* wordt overkoepeld door een zeer groot kruisgewelf. Hier bevinden zich: het celebratiealtaar, de ambo, de processiekruisen, wierookschaal, wierookvaten en wat meer voor de diensten

benodigd is. Het *orgel* is in 1971 geplaatst door de orgelmakers Verschuieren uit Heythuysen. Door wie het 18de eeuwse orgel is gebouwd is onbekend. Tussen het liturgisch centrum en de absis is een voorlopige koortribune geplaatst. Verder in deze ruimte ziet men de ijzeren lichtkroon uit 1997 en een aantal iconen. De *absis* was het vroegere liturgisch centrum. Tussen de absis en de kruisbeuk ziet men de triomfboog. De absis is zeshoekig: zeven witte pijlers komen boven de absis samen in een paraplugewelf. In de absis bevinden zich de intrede-bel in een neogotisch huisje en rechts ziet men de bisschopsstoel. Het hoofdaltaar is in 1946 door de parochianen aan de kerk geschonken. Gezien de art-déco en Jugendstilelementen zal het in de twintiger jaren vervaardigd zijn. De altaartafel, de mensa, gaat terug op vroeg-christelijke sarcofagen. Hierin enkele relieken volgens de voorschriften van de kerk. In het tabernakel wordt het overgebleven geconsacreerd brood bewaard. Op de rechterdeur de vijf broden en de twee vissen, symbool van de Eucharistie. Links de pelikaan, symbool van Christus. Op het tabernakel een troon waarop de monstrans met het allerheiligste werd geplaatst. De kandelaren en de Godslamp hebben vormen die aan de Jugendstil herinneren. Het crucifix boven het altaar toont de triomferende Christus.

G. Yedema,
2004.

Literatuur:

- Jan R. Van der Wal, priester: Parochiekerk van Sint Franciscus te Bolsward 1934, Geschiedenis beschrijving symboliek, uitg. in 2001
- Monumenten in Nederland: Friesland, uitg. Waanders, Zwolle 2000.